

ahogy tetszik

XXI. századi nőkérdés:

Folytatás a 21. oldalról

Utasi Ágnes, a Szegei Tudományegyetem Szociológiai Tanszékének docense úgy látja, noha nehezen halad az emancipáció hazánkban, a nők kiléptek a munkaerőpiacra, és a férfiakhoz hasonló képzettségre tettek szert. Ezáltal kevésbé kényszerülnek arra, hogy gazdasági szükségéből kössenek házasságot. „Az emancipáció útján nagy lépésnek számított a fogamzásgátlás elterjedése, ami azt is maga után vonta, hogy mindinkább »uniszexszé« váltak a szexuális normák. Mára a társadalom elfogadja a fiatalok házasságon kívüli együttélését, sőt a házasságon kívüli gyermekvállalást is.” Utasi Ágnes szerint az egyedülállók arányának feltűnő megnövekedése a fokozódó egyéni szabadság és emancipáció következménye. Vizsgálataik mégis azt mutatják, hogy a szabadságtól nem boldogabbak a harmincas éveikre már több állandó kapcsolatból is kilépett fiatalok. „A nők még tradicionálisabban gondolkodnak a partnerkapcsolatról, mint a férfiak, és fiatalabb korban házasodnának. A megromlott kapcsolatokból azonban könnyebben kilépnek, mint tették volna a rendszerváltás előtt, mert ma már anyagilag sokan nem szorulnak rá férjük támogatására. Napjainkban a harmincas éveikben járó férfiak és nők negyede »hivatalosan« egyedülálló. Csakhogy – a társadalmi nyomás miatt – a férfiak húsz százaléka nőtlen, és mindössze hét százaléka elvált harmincéves korára, szemben a nőkkel, közülük 14 százalék már túl van egy váláson, és csak tíz százalékuk hajadon” – sorolta kutatási eredményeit a szociológus.

Halogató harmincasok

Utasi Ágnes harmincas éveikben járó, nagyvárosi diplomás egyedülállók körében végzett tudományos kutatásának eredményei nemrég jelentek meg Feláldozott kapcsolatok – A magyar szingli címmel az MTA Politikai Tudományok Intézetének kiadásában. A kutatás feltárta, hogy a harmincas diplomás egyedülállók csak tizede tervezi hosszú távra a választott életformáját. Kétharmaduk a jövőben gyermeket és családot is szeretne. Ugyanakkor óvatosság, ha házasságról van szó: legfeljebb minden negyedik megkérdezett kezdené közülük együttélését házassággal.

„A kutatásban választ kerestünk arra a kérdésre, hogy miért halogtatók a házasságot az egyedülálló harmincasok. Úgy találtuk, hogy azért, mert a sikert és gazdagodást az emberi kapcsolatok elé helyezik. Nem képesek elmélyíteni társas kapcsolataikat, ▶

Női vezetők nehézségei

„Középvezetői szinten egyre több a női főnök, a legfelsőbb szinten azonban még mindig azzal szembe-sültem, hogy a férfidominancia működik. Nem reprezentatív kutatásaimból egyértelműen kiderül, hogy a nőket kevésbé fogadják el vezető beosztásban, mint a férfiakat. De sajnos maguk a nők is ambivalens érzelmeket táplálnak a női főnökökkel szemben.” Ez olvasható Nagy Beáta közgazdász-szociológus Női menedzserek címmel 2001-ben az Aula Kiadónál publikált kutatásaiban. A szerző a női felső szintű vezetők magyarországi helyzetét, a rendszerváltás sorukra gyakorolt hatását mutatja be élő példákon keresztül.

fotó: Hegedűs Márta

Kiről szól a mese?

Nyerges András

Pulitzer-emlékdíjas publicista, író

színrebotás

Hatvan éve ölték meg Mónus Illést: az ember azt hinné, ha erről ír, pusztán kegyeleti aktust hajt végre – de ha metszetet készít életének, munkásságának bármely szakaszából, hogy kinagyítsa, egyszercsak rádöbben: ránk is érvényes, amit 1937 októberében, a Gondolat hasábjain a Mónussal vitázó Révai József írt, tudniillik, hogy „de te fabula narratur”, azaz „rölkünk is szól a mese”. Akkor épp arról szólt, hogy milyen forradalom zajlik Spanyolországban, de a vita valódi téjeje az volt: kinek kívül lehet, s kivel nem lehet összefogni, akár nép-, akár egységfrontnak hívják az összefogást.

Mónus szerint „korunk ma még a polgári forradalmak kora, és a munkásosztály ezeket mind végigcsinálja. Sikerük az ő sikere is, vereségük az ő visszazuhanásának okozója.” Hogy ez az ügy mennyire magyar és belpolitikai, elárulta az a kérdés is, vajon tanultak-e Révaiék az 1918–19-es forradalmak bukásából? „Polgári forradalom sikerre gyakran azon is múlik, hogy a munkásosztály történelmi feladatán túl ne vállaljon olyan föladatot, amelybe bele kell buknia. Lehet, hogy nem tetszik ez a másodrendű szerep. De ezen nem lehet segíteni. A munkásság mindenütt, ahol polgári forradalmak törnek ki, fejlettségének megfelelően a forradalmi polgárság mellett vesz részt a küzdelmekben, hogy ennek győzelmével önmaga is jussához jusson.” Mónus számára a spanyol példa ezt sugallta: „Ahol még nincs fasiszmus, ott a munkásosztály a polgári középosztállyal való együttes frontban sikeresen ellenáll a fasiszta diktatúráknak. (...) Legyőzése meghaladja a munkásosztály erejét. A fasiszmus elleni sikeres harcban találkozniuk kell a polgárság ama részével, amelyet a fasiszta diktatúra elnyom és az uralomban való részesedésből kizár.” A francia pedig ezt: „A népfront si-

kere azt is jelenti, hogy nem a bolsevizmus és a fasiszmus között kell választani: fasiszmus és demokrácia állanak egymással szemben.” Gondolatmenete egyúttal leleplezte, hogy Révai koncepciója álságos, hiszen egyfelől „megengedhetőnek tartja, hogy a fasiszmus ellen a demokráciát védelmezzük meg a polgárság segítségével”, másfelől „nyomban megtagadja ugyane polgárság szerepét a fasiszmus legyőzése után”. Ma már tudjuk, hogy az elvi vitából 1945 után miféle gyakorlat lett: Révai pártja hatalmi pozícióból, a polgárság kirekesztésével zárta le az 1937-es vitát. Ennek megfelelően a pártállam ideológiája axiómaként kezelte, hogy Mónus ok nélkül vádolta kirekesztéssel a kommunistákat, holott ő volt az, aki nem akart (s ilyen alapon valóban nem) összefogni velük. Azt, hogy a történelmi fejlemények ezt alátámasztják-e, vizsgálni sem illett. Pedig Mónus igazát indirekt módon maga Révai bizonyította például 1946. május 18-án, amikor kimondta: „Káros és a proletármozgalmat bomlasztó illúzió volt, hogy a polgári demokrácián keresztül lehet haladni a szocializmus felé.” Vagy Zsdanov 1947-es tétéle, mely szerint „az antifasiszta rétegek,

„Nem a bolsevizmus és fasiszmus között kell választani: fasiszmus és demokrácia állanak egymással szemben.”

melyek a német fasiszmus elleni harcban szövetségesei voltak a kommunista pártnak”, többé nem tekintendők szövetségeseeknek.

Mónus „bűneit” szaporította a Révainak tett szemrehányás, amiért „a polgárság helyett más, új szövetségest talált, a parasztságot”. Szokás elfelejteni, hogy ő – előbb, mint Révai és pártja – már 1932. június 12-én leszögezte: „Nincs más kivezető út: a parasztságnak kezdet kell fogni az ipari munkássággal. És a polgárságnak, ha élni akar, és fiainak a diploma mellé kenyeret is akar biztosítani, akkor tanulva az elmúlt évtized politikai történetéből: segítenie kell, hogy eltakaríthassuk az útból a feudalizmus maradványait.” A kérdés tehát nála sem az volt, helye van-e a parasztságnak a népfrontban, hanem az, hogy miért kell kizsírítani belőle a demokráciát igénylő, a fasiszmusra nemet mondó polgárságot? Miért mentse mindenre (a fasiszta ideológiával való kacérkodásra is) a paraszti mivolt (vagy annak álcája), lásd Révai folyamatos udvarlását a népi íróknak, s miért kevés – polgárok esetében – az „üdvösséghez” még a radikális baloldalság, a következetes fasisztaellenesség is? ▶